

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Мирослава Ценкова, СУ „Св. Климент Охридски“
(*научна длъжност, научна степен, име, фамилия, образователна/научна институция*)

за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ по професионално направление 3.5. Обществени комуникации и информационни науки (Медии и комуникации – Интегрирани маркетингови комуникации) с дисертационен труд на тема: „Стигматизацията в политическия дискурс през XX и XXI век: семантичен анализ“, представен от ЛАЗАР СВЕТЛОЗАРОВ ШИШМАНОВ, редовен докторант в катедра „Комуникация ВО и реклама“ на Факултета по журналистика и масова комуникация с научен ръководител: проф. Дияна Петкова.

I. Представяне на докторанта въз основа на подадената документация

Образование

Лазар Светлозаров Шишманов е редовен докторант по професионално направление 3.5. ОКИН Медии и комуникации – Интегрирани маркетингови комуникации на ФЖМК от 2022 г. във Факултета по журналистика и масова комуникация. Има публикувани статии и доклади в различни научни издания. Придобива бакалавърската си степен по „Връзки с обществеността“ през 2017 г. в същия факултет, след което завършва и магистратура през 2021 г.

Професионален опит

Докторантът има богат опит в сферата на комуникациите, като от 2017 г. е част от екипа на Digital Marketing Team Lead, Зета Хостинг Солюшънс ООД. Преди това е работил като продавач – консултант към Хого ЕООД, а също и като асистент дигитален маркетинг към Фреш маркет. Владее английски и италиански език.

II. Оценка на качествата на дисертационния текст

Представеният за рецензиране научен труд „Стигматизацията в политическия дискурс през XX и XXI век: семантичен анализ” на докторант Лазар Шишманов се откроява с цялостен и задълбочен анализ на изследваната проблематика. Темата е изключително актуална, особено в контекста на съвременните политически процеси, влияещи върху поляризацията на обществото и върху създаването на стигми и дискриминационни практики към определени социални и политически групи. Процесът на стигматизацията е разгледан всестранно, като е поставен акцент върху неговото проявление в контекста на политическия дискурс. Дисертационният труд обхваща класически и съвременни теории, като са включени различни научни гледни точки.

Уводът следва да е по-кратък от 22 страници, да въвежда в проблематиката, но не и да дава всички отговори още в началото. Анализът на представените примери във въведението е добре да бъде поместен във втора глава, където се прави сравнение с употребата на стигми в различните политически системи. Историческите факти трябва да са позиционирани преобладаващо в първа глава. В увода се допуска използване на 1-2 примера, когато се подчертава дълготрайността на проблема, свързването на миналото с настоящето, с акцент към актуалността. Подробното описание на различни детайли от тези събития не е препоръчително да се използва в увода, защото се нарушава структурния баланс. Добре би било историческите детайли да се включват в теоретичните глави, където може да се предложи анализ спрямо контекста.

За по-добра прецизност е важно да се следва последователността и реда на структуриране на елементите на научното изследване: Тема, Цел, Задачи, Теза, Хипотези, Обект на изследване, Предмет на изследване, Методология. Задачите са очертани много добре, като е препоръчително втората част на задача 1 да се преформулира. Вместо: „Дефиниране на понятието „стигматизация“, когато то е разгледано в контекста на политическия дискурс. Приравняват се понятията “политическа стигматизация” и „стигматизация в политическия дискурс“, поради своето сходство,“ по-подходящо би било да се формулира, като: „Да се анализират и систематизират различни дефиниции на база на направения обзор на научната литература и да се предложи авторска концепция по отношение на понятието: стигматизация“. Тезата трябва да се изведе в увода, след Тема, Цел, Задачи, вместо в края на първа глава.

Необходимо е Обектът и Предметът на изследването да бъдат поставени след Целта и Задачите, а не след Методологията, както е в текста. В Методологията може да има кратка аргументация, но подробното аргументиране да отиде в текста на дисертационния труд.

В Първа глава се разглеждат социалните и обществени аспекти на стигматизацията. Представени са важни научни теории, като е обърнато специално внимание на психологическите и социалните корени на стигматизацията. Основният акцент в главата е свързан със стремежа на индивида за оцеляване и за търсене на лична изгода. Проследена е ролята на Аз-концепцията, като се подчертава, че тя бива изградена до голяма степен от отношението на околните към личността. Връзката между Аз-концепцията, реципрочността и стигматизацията, като политически инструмент е изведена уместно, като представените примери илюстрират как здравите психологически механизми могат да бъдат използвани за манипулация. Примерът с Хитлер подчертава ролята на реципрочността, като политически релевантен инструмент. По отношение на твърдението, че „Човекът, в чието съзнание съществува (здравословна) положителна Аз-концепция, не може да не отговори реципрочно на отношението на Другия“, е условно, тъй като трябва да се има предвид културния и ситуационен контекст, както и критичното мислене на конкретния индивид, което позволява разпознаване на изкуствените причинно-следствени връзки. Разглеждането на социалния статус, като мотиватор за стигматизацията, дава възможност за по-добро разбиране на манипулативните механизми. Дефинирано е значението на понятието „стигма“, като са очертани различните форми на девиантно поведение, но не са посочени конкретни примери за форми на девиантност, които дават основание за поставянето на стигми. Текстът би спечелил, ако докторантът предложи поне още 3-4 ключови дефиниции, свързани със стигматизацията както на български, така и на чуждестранни автори, работещи в областта. Предложената концепция за стигмата на изследователя Сава Джонев не е достатъчна, за да се постигне необходимата теоретична дълбочина и академична стойност на текста. Проследено е значението на стигмата отвъд езика и са очертани нейните функции. Направеният паралел между стигма, обида, стереотипи, предразсъдъци, дискриминация е удачен, като са изведени основните прилики и разлики между понятията и е изведена връзката с политическия и обществен дискурс в България. Обърнато е специално внимание върху стигматизирането, като политически и маркетингов инструмент.

Твърдението на стр. 75, че книги, като „Изкуството на войната“ на Сун Дзъ, са обект на

откровено плагиатство трябва да почива на конкретни доказателства, тъй като самата дума „плагиатство“ носи силно юридическо и морално значение.

Втора глава е посветена на процесите на стигматизация в политическия дискурс през ХХ век. Разгледани са важни исторически събития, които налагат съдбоносни промени в историята на човечеството, като е очертана ролята на двете световни войни, извършения геноцид в световен мащаб, както и пандемии, които отнемат живота на много хора. Отчетено е развитието на основни ключови инструменти за политическата пропаганда и на различни движения за защита на човешките права. Добре са проследени механизмите на страх и стигматизация в тоталитарната система на Съветския съюз, както и извършеният геноцид над еврейското население през ВСВ. Докторантът правилно отбелязва, че и двете тоталитарни системи (комунизмът в СССР и нацизмът в Германия) използват етикети и риторични похвати за стигматизация, като средство за контрол, мобилизация и репресии. Термини, като „либерал“, „буржоа“ и „чужденец“ показва как езикът може да формира врагове и да легитимира насилие срещу тях, как системата създава врагове чрез лингвистично маркиране. Насочва се вниманието към функцията на езика в тоталитарната пропаганда и разликата между класова и расова основа за репресия. Очертани са репресиите и стигматизацията в китайската държава, като се прави аналогия с Марксистко-ленинската лексика за легитимиране на насилие и маргинализиране на цели обществени групи. Проследени са различни идеологии и утопични системи на мислене, които предлагат решение на човешките страдания чрез използване на универсални истини. Правилно се посочва на стр. 111, че: „авторитетните фигури променят общественото мнение.“ Предложените примери са релевантни и удачни. Поставен е акцент и върху употребяваните от медиите поляризиращи термини за оформяне на обществено мнение, разделяне на групи, както и за засилване на идеологическите конфликти.

В Трета глава е представено авторско проучване по отношение на политическата стигматизация през ХХІ век. Проследени са важни политически събития през този период и са разгледани основните проблеми, свързани със Световната финансова криза 2007 г., Дълговата криза 2011 г., пандемията от Covid-19, Руско-Украинската война, както и въпросът за идентичността на държавите членки на Европейския съюз. Обхванати са механизмите, чрез които медийният и политическият език легитимира насилието чрез морална стигматизация. Семантичният анализ на оправдаването на войната с тероризма е пунктуален и необходим, за да бъдат изведени основните предпоставки за постигане на съгласие, морална легитимация и

насилие едновременно, както и да бъде подчертан основният стереотип за връзката между исляма и тероризма.

Статиите по темата не би следвало да се цитират в увода, както е посочил докторантът на стр.125, а да има позоваване на тях в трета глава, където се прави анализ на тяхното съдържание. Допълнителна ценност на текста представляват приложените таблици от медийни заглавия, публикувани в сайтовете на BTV, Нова телевизия, BBC, Associated Press, свързани с „Войната срещу тероризма“, пандемията COVID-19, Руско-Украинската война. Изведени са основните ключови думи, теми и семантични полета в това число държави, градове, региони и области, политически лидери, национална или религиозна принадлежност, етикети, организации/групировки, насилие. Представени са и визуални графики на основните теми в различните медии, което спомага за по-ясното структуриране и за по-доброто разбиране на взаимовръзките. Направените изводи са логични и обосновани.

Лазар Шишманов се е съобразил с гореизброените препоръки и е представил крайния вариант на дисертацията в указаните срокове и според научните изисквания.

Препоръчвам публикуването на дисертационният труд, тъй като представлява задълбочено и сериозно изследване на разглежданата проблематика, което е доказателство за уменията на докторанта да анализира и систематизира важни тенденции в политическите процеси, както и да изразява критично мислене и да следва логиката на аргументацията.

Това ми дава основание да гласувам положително за цялостната работа по дисертацията и убедено да препоръчам на уважаемите членове на научното жури да присъдят образователната и научна степен „доктор“ на Лазар Светлозаров Шишманов за разработения от него дисертационен труд на тема: „Стигматизацията в политическия дискурс през XX и XXI век: семантичен анализ.“

Дата:28.08.2025г.

Рецензент: доц. д-р М. Ценкова